

NETTSTEDET

www.mossekonvensjonen1814.no

Illustrasjon: Kristin Roskifte

LÆRERVEILEDNING

FOR 1.-2. TRINN

Forord

“Mossekonvensjonen 1814” er et interaktivt nettsted tilrettelagt for elever i Mosseskolen med fokus på de ulike hendelsene som førte fram til Mossekonvensjonen 14. august 1814. Den nyvalgte kongen, Christian Frederik, bodde på Moss jernverk (Konvensjongården) sommeren 1814 og her foregikk fredsforhandlingene mellom Norge og Sverige.

For at elevene skal forstå Mossekonvensjonen, er det viktig at de får en innføring i hele det begivenhetsrike året 1814. Vi har tatt utgangspunkt i de historiske hendelsene fra Kieltraktaten 14. januar 1814 til den vedtatte Grunnloven 4. november 1814. Nettstedet vil derfor være aktuelt for elever fra andre deler av landet selv om Moss og Østfold har fått en naturlig plass.

Innholdet på nettsiden er direkte tilknyttet kompetansemålene i læreplanen og dekker flere av kompetansemålene for opplæringen i samfunnsfag, norsk, musikk, matematikk, RLE og kunst og håndverk. I tillegg er det lagt vekt på grunnleggende ferdigheter.

Nettstedet er lagt opp slik at læreren bør gå gjennom den digitale boka sammen med elevene før de tar fatt på de ulike aktivitetene på eget trinnrom. Hendelsene i 1814 er forsøkt fremstilt på en lettfattelig måte. Kråka, Fred I. August, er elevenes historieguide. Det å lytte til kråkas fortellerkunst er likevel ikke nok dersom man skal få en grundigere forståelse av hva som førte fram til Mossekonvensjonen. I lærerveiledningen vil man derfor finne læringsmål, forslag til samtaler, elevark og bakgrunnsstoff. Den digitale boka, “1814 med Fred I. August”, er lik på alle trinnrommene, men de ulike lærerveiledningene fokuserer forskjellig på det kråka presenterer.

Vi håper nettsiden kan være til hjelp og ønsker dere lykke til med jubileumsarbeidet.

Moss, november 2013

Mona-Lill Reinback, Idéutvikler og tekstforfatter

Petter L. Eriksen, Webmaster

Innhold:

1	INNHold PÅ TRINNROM 1.-4.	4
1.1	Bok om 1814	4
1.2	Tidslinjen	4
1.3	Galleri	5
1.4	Kråketips	5
1.5	Aktiviteter	5
2	FORSIDEN	6
3	Bok om 1814	7
4	Kielfreden	7
4.1	Mål fra læreplanen	7
4.2	Forslag til undervisning:	7
4.3	Bakgrunnsstoff:	8
4.3.1	Dannebrog	8
4.3.2	Napoleon	9
4.3.3	Norge under Napoleonskrigene	9
5	Stormannsmøte - 16. februar	11
5.1	Læringsmål	11
5.2	Forslag til undervisning:	11
5.3	Bakgrunnsstoff	12
5.3.1	Christian Frederiks Norgesoppdrag	12
6	Edsavleggelse og kirkevalg – 25. februar	13
6.1	Mål fra læreplanen	13
6.2	Forslag til undervisning:	13
6.3	Bakgrunnsstoff	14
6.3.1	Gregers Winther Wulfsberg	15
6.3.2	Moss kirke	16
7	Riksforsamlingen – 14. april til 17. mai	17
7.1	Mål fra læreplanen	17
7.2	Forslag til undervisning:	17
8	Christian Frederik flytter til Moss - 21. juli	18
8.1	Mål fra læreplanen	18
9	Norge og Sverige i krig 27. juli	20
9.1	Mål fra læreplanen	20
9.2	Forslag til undervisning:	20
10	Fredsforhandlinger i Moss 10. til 14. august	21
10.1	Mål fra læreplanen	21
10.2	Forslag til undervisning:	21
11	Sluttord	22
12	Kilder	23

1 INNHOLD PÅ TRINNROM 1.-4.

1.1 Bok om 1814

Digitale bildefortellinger som fungerer som nettstedets “lærebok” om året 1814. Den tar for seg de ulike hendelsene på tidslinjen. Det er derfor naturlig å starte med den i fellesskap. Elevene kan se disse på egenhånd, men vi foreslår at den digitale bildeboka brukes i fellesundervisning og på en elektronisk tavle. Vi har prøvd å få med hva som skjedde, hvorfor det skjedde og hvilke konsekvenser det fikk, men legger ikke skjul på at 1814 historien er komplisert, og at elevene vil møte mange vanskelige ord og begreper. Samtaler rundt de ulike hendelsene på tidslinjen vil derfor være nødvendig dersom elevene skal få fullt utbytte av dette undervisningsopplegget.

1.2 Tidslinjen

Tidslinjen er en oversikt over flere viktige hendelser i 1814. Tidslinjen viser hendelsene fra Kielfreden 14. januar til den endelige Grunnloven 4. november. For 1. -2. trinn vil flere av hendelsene bli for kompliserte, men bildene på tidslinjen kan brukes i en samtale om hvordan det var å bo i Norge for 200 år siden (transport, kommunikasjon, våpen, klær, utstyr m.m.) Tidslinjen ligger på elevenes trinnrom og som “drag and drop” i menyboksen, aktiviteter.

- Kielfreden 14. januar
- Stormannsmøte 16. februar
- Edsavleggelse og kirkevalg 25. februar
- Riksforsamlinga på Eidsvoll 10. april
- Den norske grunnloven blir vedtatt og Christian Frederik blir valgt til konge 17. mai.
- Utsendinger fra stormaktene 1. juli
- Kong Christian Frederik flytter hovedkvarteret til Moss 21. juli
- Sverige angriper Norge 27. juli (eller kvelden 26.juli)
- Fredsforhandlinger i Moss 10-14. august
- Mossekonvensjonen 14. august
- Karl Johan ratifiserer avtalen i Fredrikstad 15. august
- Christian Frederik sier fra seg tronen 10. oktober
- Den nye grunnloven er ferdig. Karl den 13. blir konge og Norge er i union med Sverige 4. november.

1.3 Galleri

På galleriveggen henger det bilder av historiske personer fra 1814. Ved å trykke på bildet kommer det opp en kort tekst om personen på bildet.

1.4 Kråketips

Kråketips inneholder lenker/ekstra ressurser i form av andre nettsteder, dokumentarer, sangtekster, historiske plasser med mer.

1.5 Aktiviteter.

Drag and drop:

Elevene skal dra riktig tekst til riktig bilde.

Quiz:

Her finner elevene spørsmål de skal kunne svare på etter at de har gjennomgått den digitale boka. Når alle spørsmålene er besvart kommer elevenes poengsum opp. Det er mulig å gå tilbake og se hva man eventuelt svarte feil på.

Ordfinner:

Elevene skal finne gjemte ord blant et mylder av bokstaver. Elevene får ledetråder på hvilke ord som skjuler seg.

Fargelegging:

Her kan elevene printe ut illustrasjoner som er brukt på nettsiden og fargelegge disse.

2 FORSIDEN

Forsidebildet er laget som en collage over et utvalg av hendelser og steder som var av betydning i 1814.

Linken til forsidebildet på lærersiden har ti ulike punkter man kan trykke på for å få opp “pop-up” bokser med kort informasjon.

Bildet illustrerer Napoleonskrigene som var bakgrunnen for Kielfreden og Danmarks avståelse av Norge, nordmennenes unionsopprør, valgene til Riksforsamlingen, hovedbygningen på Eidsvoll, krigen mellom Norge og Sverige, Moss jernverk hvor fredsforhandlingene pågikk og kråka som holder Grunnloven og unionsflagget som det endelige resultatet.

Bildet egner seg til bruk på en smarttavle som felles introduksjon og avsluttende refleksjon til temaet. For å lede en samtale om bildet bør læreren på forhånd ha en oversikt over de viktigste hendelsene i 1814.

Ord og begreper

Konvensjon

Forslag til klassesamtale

Introduksjon:

- Hva ser du på bildet?
- Hvem er personene på bildet? Har du hørt noe om disse personene fra før?

(Karl Johans gate, statuen av Karl Johan foran Slottet og statuen av Christian Frederik ved Konvensjongården i Moss)

- Kjenner du igjen noen steder?
- Hvilke flagg ser du?
- Hvorfor tror du mennene i det høyre hjørnet knytter nevene?
- Hva kan dette bildet fortelle oss om 1814?
- Hva kan du fra før om 1814?

3 Bok om 1814

Her presenteres de ulike hendelsene på tidslinjen med bilder eller som korte bildefortellinger.

4 Kielfreden

4.1 Mål fra læreplanen

Norsk

Arbeide kreativt med tegning og skriving i forbindelse med lesing

Musikk:

Delta i leker med et variert repertoar av sanger, rim, regler, sangleker og danser.

Grunnleggende ferdigheter:

Muntlige ferdigheter

Leseferdigheter

Læringsmål:

- Å kjenne til at kongen av Danmark måtte gi bort Norge til kongen av Sverige i januar 1814.
- Lære sangen Napoleon med sin hær og tegne/skrive til.

4.2 Forslag til undervisning:

Forarbeid

I 1814 hadde Norge vært en del av Danmark i over firehundre år. Danmark-Norge med i Napoleonskrigene fra 1807-1814. Frankrike/Napoleon og Danmark- Norge var blant taperne da krigen sluttet i 1814. Den danske kongen ble presset til å skrive under på en fredsavtale. Denne fredsavtalen sa at kongen av Danmark skulle gi bort Norge til Kongen av Sverige. Sverige fikk med andre ord Norge i premie fordi de var med på å vinne krigen.

Gjør elevene kjent med læringsmålene og la de deretter se den digitale bildefortellingen, Kielfreden.

Bildefortellingen forklarer hvorfor den danske kongen, Fredrik 6., måtte gi fra seg Norge til den svenske kongen, Karl 13.

Etter å ha sett bildefortellingen bør det settes av tid til en felles samtale/drøfting.

- Hva synes dere om at Sverige skulle få Norge i “premie”?

Etterarbeid

Arbeidsoppgaver:

- Elevark
- syng og tegn til “Napoleon med sin hær”(Se video og tekst i kråketips)-

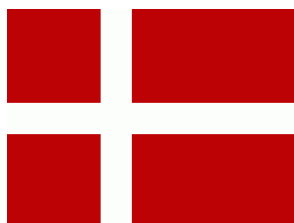
4.3 Bakgrunnsstoff:

I Kieltraktatens fjerde artikkel står det at Norge skal tilhøre kongen av Sverige, utgjøre et kongerike forent med Sverige og at hans majestet kongen av Sverige skulle ha full suverenitet. Da Kielfreden ble undertegnet var Karl 13. konge i Sverige og Frederik 6. kongen i Danmark.

NB! Kieltraktatens fjerde artikkel finnes i menyboksen, kråketips.

4.3.1 Dannebrog

Norges flagg i unionen med Danmark fram til Kielfreden

4.3.2 Napoleon

Napoleon ble født på Korsika i Frankrike i 1769 og døde på øya St. Helena i Sør-Atlanteren i 1821. Han var en fransk militær og politisk leder.

Han startet en rekke kriger i Europa, og utropte seg selv til keiser i 1804. Han er ansett som en av de største militære lederne gjennom tidene fordi han seiret over tallmessige overlegne motstandere. Hans militære kampanjer er studert ved militærakademier over det meste av verden. Napoleons regime varte til han ble tvunget til å gå av 16. april 1814, etter å ha lidd nederlag i Napoleonskrigene. I 1807 angrep England den dansk.norske flåte. Danmark.Norge kom dermed på "på lag" med Napoleon i 1807. England var Frankrikes hovedmotstander..

4.3.3 Norge under Napoleonskrigene

Norge tjente gode penger på eksport av trelast, men da britene innledet en blokad i Kattegat/Skagerrak i 1808 stoppet trelasthandelen opp og innførselen av korn ble vanskelig. Det førte til akutt matmangel og hungersnød i landet.

I bygdene på Østlandet begynte de å skave bark av trærne for å spe ut melet. I tillegg samlet man inn islandsk mose som også ble blandet med mel. All slik mose forsvant snart i store områder. Folk spiste også eikenøtter, bær, blader, ja til og med husdyrfôr.

Østlandet ble hardest rammet fordi trelast- og jernindustrien holdt til her. Når blokad stanset all eksport, bedriftene stanset og arbeiderne sto uten inntekt, sto de snart også uten mat, i motsetning til kystbefolkningen som kunne berge seg med fisk.

1809 fikk vi en lisensavtale med England. Norske skuter kunne få slippe gjennom den engelske blokaden og seile til England med trelast og få korn tilbake. I 1812 ble det slutt på lisensfarten. Sildefisket dette året var magert og kontinuerlig regn i juli–august førte til at korn- og potetavlingene ble ødelagt. Tidlig på høsten 1812 kom kulden og mer regn slik at resten av kornet inkludert havren gikk tapt. Avlingssvikten gjaldt over hele landet. Mange steder lå snøen over staurene med umodent grønt korn. Som vinteren 1808–1809 gikk folk igjen mann av huse for å skave av barken av trær i store skogområder(Cato Guhnfeldt, Publisert: 18.4 2011, Aftenposten)

Dette førte til stor kapervirksomhet. Tusenvis av desperate sørlendinger utrustet små båter med kanoner og dro ut for å kapre sivile handelsskip med kongens tillatelse. En dokumentar om dette finnes i menyboksen, kråketips.

De vanskelige forholdene preget også befolkningen i Moss. I 1801 bodde det 1408 mennesker i Moss, men i 1815 var innbyggertallet sunket til 1247 (Per Edfeldt; Kortfattet lokalhistorie for Moss til bruk i skolen,)

Det ble vanskelig for Danmark-Norge å holde kontakten da England stengte skipstrafikken mellom de to landene. Den danske arveprinsen, Christian Frederik, kom derfor til Norge som norsk stattholder i 1813. Christian Frederik var fetteren til Fredrik den 6.

NB! Diktet om Terje Vigen gir en god beskrivelse av forholdene i Norge under Napoleonskrigene. Diktet ligger som en digitalbildefortelling på nettsiden i menyboksen markert “kråketips”.

5 Stormannsmøte - 16. februar

5.1 Læringsmål

Norsk: arbeide kreativt med tegning og skriving i forbindelse med lesing.

Matematikk: telle til 100, dele opp og bygge mengder opp til 10, sette sammen og dele opp tiergrupper opp til 100 og dele tosifra tal i tiere og enere

Leseferdigheter

5.2 Forslag til undervisning:

Forarbeid

I forkant av bildene fra stormannsmøtet bør læreren introdusere Christian Frederik som en dansk prins som kom til Norge 21. mai i 1813 for og “passe på” Norge mens krigen pågikk. Bruk et kart til å vise at det var vanskelig for Danmark og Norge å holde kontakten når engelske skip holdt “vakt”. I Norge ble det stor hungersnød fordi man ikke lenger kunne få korn fra Danmark.

Christian Frederik har fått brev fra fetteren sin, kongen i Danmark, om at Norge er gitt bort til Sverige og at han må reise hjem til Danmark snarest mulig. Men det vil ikke Christian Frederik gå med på.

Christian Frederik i møte med noen utvalgte menn. I møtet legger han fram resultatet av Kielfreden og oppfordrer nordmennene til å gjøre opprør mot den. I tillegg utnevner han seg selv til Norges konge fordi han mener han har rett til å bestige tronen i kraft av sin arverett. Nordmennene med Johan Sverdrup i spissen oppfordrer Christian Frederik til å la nordmennene selv få velge sin egen konge. De blir enige om å kalle inn til en Riksforsamling som skal utarbeide Norges Grunnlov.

Etterarbeid

Elevoppgaver:

5.3 Bakgrunnstoff

5.3.1 Christian Frederiks Norgesoppdrag

Christian Frederiks hovedoppgave var å binde Danmark-Norge sammen i en tid landene var isolert fra hverandre. I tillegg skulle han arbeide for å skaffe Norge korntilførsel, hjelpe kongen med en utenrikspolitisk tilnærming til Storbritannia og forsvare Norge mot angrep.

Christian Frederik ble en sentral person i Norge etter Kielfreden. Han ville prøve å samle nordmennene mot Kieltraktaten, og innkalte derfor noen av sine rådgivere til et møte på Eidsvoll 16. februar.

Stattholder: (Stedfortreder) Person som på fyrstens vegne står i spissen for et lands eller en provins' styre. 1572 ble det opprettet et stattholderembete i Norge; bestod (med avbrudd) til 1771. Ifølge instruks av 1574 skulle stattholderen kontrollere forvaltningen og være kontaktleddet mellom allmuen og øvrighetspersoner (embetsmenn) i Norge og sentralstyret i København. Ved krigsutbruddet 1807 ble stattholderstillingen på ny besatt. 1814–56 stod stattholderen på den norsk-svenske konges vegne i spissen for den norske regjering og var samtidig øverstkommanderende for den norske hær. Embetet ble formelt opphevet 1873.(Utdrag fra Store Norske leksikon, Nettside besøkt 3.11.2013)

6 Edsavleggelse og kirkevalg – 25. februar

6.1 Mål fra læreplanen

Historie:

Kjenne igjen historiske spor i eget lokalmiljø og undersøke lokale samlinger og minnesmerker.

Norsk

Arbeide kreativt med tegning og skriving i forbindelse med lesing

Grunnleggende ferdigheter:

Skriftlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Læringsmål:

Å kunne tegne og fortelle fra Moss på 1800-tallet.

6.2 Forslag til undervisning:

Vise bildefortellingen.

Etterarbeid

Elevark

Fargelegge bildet av Gregers Winther Wulfsberg.(Aktiviteter/fargelegge)

Samtale: Hvordan var det å bo i Moss for 200 år siden? (Kråketips/gamle bilder fra Moss)

6.3 Bakgrunnsstoff

På Østlandet foregikk valget til Riksforsamlingen den 25. februar. Det var første gang man gjennomførte demokratiske valg, så man måtte først utarbeide valgeregler. Valgreglene ble ikke særlig detaljerte fordi det var nødvendig å handle mens Karl Johan og hans tropper fremdeles var et godt stykke unna Norge.

Etter instruks fra Christian Fredrik skulle valgene arrangeres i forbindelse med en gudstjeneste. Først skulle det avlegges ed på Norges selvstendighet, deretter skulle man velge valgmann. For å bli valgt til valgmann eller stemme på en representant til Rikssamlingen måtte man være bonde, brukseier, embetsmann eller borger over 25 år og hankjønn.

De militære i hæren og flåten fikk i oppgave å velge sine egne representanter. Her skulle valget foregå på samme måte som i det sivile samfunnet, men valgmennene fra hver enhet måtte være en offiser og en underoffiser eller menig.

På nettsiden til arkivverket (Arkivverket.no) kan man finne adressene og fullmaktene representantene hadde med seg til Riksforsamlingen på Eidsvoll i 1814.

Gregers Winther Wulfsberg vant valget i Moss. I bildefortellingen har vi valgt å fokusere på ham.

Folk fra landsognet og bøndene fra Rygge valgte major Valentin Sibbern fra Værne Kloster som sin representant. Men han ble også valgt som representant for jegerkorpset. Det var ikke lov å komme til Eidsvoll med “dobbel stemme”, så han representerte jegerkorpset når han talte og stemte.

6.3.1 Gregers Winther Wulfsberg

Gregers Winther Wulfsberg representerte Moss i Riksforsamlingen på Eidsvoll 1814, men gjorde seg mest bemerket ved sitt nedstemte forslag om at statsrådets medlemmer burde velges av Stortinget.

Wulfsberg vokste opp i Tønsberg. Han studerte jus ved universitetet i København og tok juridisk embetseksamen 1804. Fra 1811 var han byfogd i Moss, fra 1822 også sorenskriver i Moss sorenskriveri. Høsten 1830 ble han utnevnt til justitiarius i Kristiansand stiftsoverrett, men ble på nyåret 1831 konstituert og mars s.å. utnevnt til amtmann i Smålenene (Østfold), et embete han hadde til sin død.

Ved valget av representanter til Riksforsamlingen på Eidsvoll 1814 ble Wulfsberg valgt til å representere Moss med et overveldende flertall blant de ca. 100 stemmeberettigede i byen. Av hans dagbok fra Eidsvoll fremgår det at han var særlig opptatt av at en konstitusjon for kongeriket Norge måtte forankres i maktfordelingsprinsippet. Men ut over dette grunnsynet hadde han ingen fastlåste holdninger; han lyttet med åpent sinn til de andres meninger og lot seg ikke binde til noen av de to hovedgrupperinger – “selvstendighetspartiet” og “unionspartiet” – når det gjaldt hvordan det fremtidige forholdet mellom Norge og Sverige skulle ordnes. I dagboken raljerer han litt over de to partienes ekstreme meninger og skråsikkerhet. Wulfsberg er av andre i Riksforsamlingen blitt karakterisert som en godviljens mann.

Wulfsberg mente det ville være uheldig om kongen, gjennom sitt valg av statsråder, skulle kunne styre landet helt vilkårlig etter eget hode. Derfor foreslo han at Stortinget skulle utpeke statsrådets medlemmer, subsidiært at det skulle foreslå to eller tre kandidater til hver statsrådpost før kongen utnevnte én av dem. Forslaget vant imidlertid ikke gehør. Flere av de ledende menn på Eidsvoll talte imot det; de mente at kongen alene måtte ha rett til å velge sitt statsråd i kraft av sin utøvende myndighet. Hvis folkets representanter skulle velge

statsrådene, kunne dette medføre at andre forhold enn “sann kunnskap” innvirket på utvelgelsen, mente de. Wulfsbergs forslag falt med 105 mot én stemme. Et annet forslag fra ham ble imidlertid vedtatt: “Fader og Søn eller tvende Brødre maa ei paa samme tid have Sæde i Statsraadet”. Dette gjelder fremdeles, i en noe endret ordlyd.

I sine innlegg i debattene på Eidsvoll var Wulfsberg lavmælt og reflekterende, og han hørte til de moderate i spørsmålet om kongemakten. Han var en stund i tvil om det ville være riktig straks å velge en norsk konge, eller om dette burde utstå inntil Norge hadde oppnådd internasjonal anerkjennelse som egen statsdannelse. Han så ikke bort fra at et velordnet “samboerskap” med Sverige kunne være en brukbar løsning – i det minste i en overgangstid. Men tvilen endte med at han 17. mai stemte sammen med de øvrige 111 i forsamlingen ved valget av Christian Frederik til Norges konge.

Wulfsberg var stortingsrepresentant fra Moss 1824, 1827 og 1828 og var formann i redaksjonskomiteen 1824 og 1828. Han engasjerte seg bl.a. i flere saker som gjaldt lovregler for assuranceselskaper. 1826 ble han utnevnt til ridder av den svenske Nordstjärneorden.

Gregers Winther Wulfsberg døde 1846. 1903 ble det reist en bautastein på hans grav på Moss kirkegård.

(Utdrag fra Norsk biografisk leksikon)

6.3.2 Moss kirke

Kirken hvor valget foregikk i ble bygget i 1779. Den var hvitmalt med blå taksten. Tårnet var 75 alen fra bakken. I det nedre galleriet var det innelukkede losjer med røde gardiner til å trekke for. Disse ble leid ut til byens familier som fikk sine egne nøkler. Det var to hjørnelosjer. Den ene var reservert for kongen og den andre for byfogden. Kanskje brukte Christian Frederik den da han bodde i Moss? Det er i allefall sikkert at Gregers W. Wulfsberg brukte den andre, for han var byfogd i Moss fra 1811 Gregers fikk en datter 7. april 1814. Hun ble døpt i Moss kirke 26. april og fikk navnet Emilia Mathilde. . Kirken stod på samme tomt som dagens kirke. Kirken brant ned i 1858.

7 Riksforsamlingen – 14. april til 17. mai

7.1 Mål fra læreplanen

Historie: Samtale om hvorfor og hvordan man feirer 17. mai.

Norsk

Arbeide kreativt med tegning og skriving i forbindelse med lesing

Musikk:

Delta i leker med et variert repertoar av sanger, rim, regler, sangleker og danser.

Læringsmål: Å lære seg sangen “Det går et festtog gjennom landet”.

7.2 Forslag til undervisning:

Forarbeid

Her finnes det mye lærestoff i form av lærebøker og lokale tradisjoner. De digitale bildefortellingene kan komme som et supplement til dette. Fortellingene har en lokal vri da de fokuserer noe på Gregers Winther Wulfsberg.

Lærer kan fortelle at det var 112 menn som møttes på Eidsvoll. Kvinner hadde ikke stemmerett og deltok derfor ikke i Grunnlovsarbeidet. Mennene hadde en vanskelig oppgave foran seg fordi de skulle lage helt nye lover og regler. Tiden var knapp. (Elevene kjenner kanskje til hvor vanskelig det kan være å lage/følge klasseregler.)

Bildefortelling: Riksforsamlingen.

Bildefortelling: Grunnloven-17. mai.

Grunnloven er ferdig og Christian Frederik velges til konge.

Etterarbeid:

Forslag:

Fargelegge (menyboks/aktiviteter/fargelegge)

Lære sangen “Det går et festtog gjennom landet” og 1. vers av Nasjonalsangen (menyboks/kråketips).

Tegne og fortelle fra egen 17. mai feiring

Lære flere kjente 17. mai sanger

Lage egne lover og regler

8 Christian Frederik flytter til Moss - 21. juli

8.1 Mål fra læreplanen

Historie:

Kjenne igjen historiske spor i eget lokalmiljø og undersøke lokale samlinger og minnesmerker.

Norsk:

Lese enkle tekster med sammenheng og forståelse på papir og skjerm.

Skrive setninger med store og små bokstaver og punktum i egen håndskrift og på tastatur.

Skrive enkle beskrivende og fortellende tekster.

Arbeide kreativt med tegning og skriving i forbindelse med lesing

Trekke lyder sammen til ord.

Læringsmål:

Å kunne fortelle at Christian Frederik bodde i hovedbygningen(Konvensjonsgården) til Moss jernverk sommeren 1814.

Forarbeid

Forklare at Christian Frederik flyttet til Moss fordi han ville bo nærmere Sverige i tilfelle det ble krig. Karl Johan og den svenske kongen var sinte på Christian Frederik og nordmennene fordi de ikke ville tilhøre Sverige. De truet Norge med krig.

Christian Frederik var venn med Anker familien som eide Moss jernverk. Anker familien eide også Eidsvold jernverk. På Moss jernverk lagde dem ovner, kanoner og kuler, spiker, gryter og annet utstyr. Noe av jernet ble hentet ut fra gruver på Kambo.

Bildefortelling; Christian Frederik flytter til Moss

Etterarbeid

Elevark; Lese og skrive

9 Norge og Sverige i krig 27. juli

9.1 Mål fra læreplanen

Norsk:

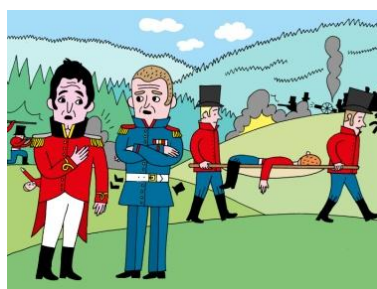
Sette ord på egne følelser og meninger

Samtale om hvordan ord og bilde virker sammen i bildebøker og andre bildemedier.

9.2 Forslag til undervisning:

Klassesamtale:

Lærer leder en samtale om bildene. Fokuser spesielt på forskjellene mellom de norske og svenske soldatene (antall, uniformer, våpen osv.)

Norge hadde ca.30 000 soldater å forsvare seg med. Sverige hadde ca. 45 000 soldater. De norske soldatene hadde dårlig med våpen, klær og mat. De svenske soldatene var elite soldater med trening fra krigene på kontinentet. Christian. Karl Johan var en dyktig og erfaren soldat. Christian Frederik var uerfaren og hadde ingen militær bakgrunn. Han likte ikke det han så under slaget på Langnes skanse.

Etterarbeid:

Spørsmål til samtale:

Hvorfor har tegneren valgt at bildet skal være blått?

Sammenlign Christian Frederik og Karl Johan. Hvordan har tegneren fremstilt dem? Kan du finne flere kontraster i bildet? (mange/få, sterk/svak, lite/stort, fattig/rik)

Hva tror du Christian Frederik sier til soldaten?

10 Fredsforhandlinger i Moss 10. til 14. august

10.1 Mål fra læreplanen

Norsk:

Sette ord på egne følelser og meninger

Arbeide kreativt med tegning og skriving i forbindelse med lesing

Skrive etter mønster av enkle eksempeltekster og ut fra andre kilder for skriving

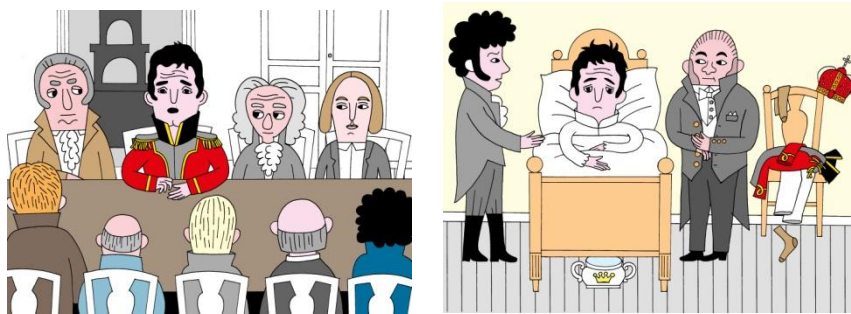
Læringsmål:

Lage en bok om Christian Frederik

10.2 Forslag til undervisning

Klassen kan samtale om bildene fra fredsforhandlingene i Moss. Lærer forklarer på en enkel måte at fredsforhandlingene foregikk i hovedbygningen til Moss jernverk. Fredssamtalene ble avsluttet i Moss den 14. august. Fredsavtalen går under navnet Mossekonvensjonen. Det er derfor vi kaller den gamle hovedbygningen til Moss jernverk for Konvensjonsgården.

Mossekonvensjonen reddet det viktigste i 17. mai Grunnloven. Derfor kan vi si at Grunnloven ble skrevet på Eidsvoll og reddet i Moss.

Christian Frederik og statsrådet i hovedbygningen til Moss jernverk. Christian Frederik er sliten og nedbrutt. Han vil ikke lenger ha krig, men nordmennene vil kjempe videre.

Etterarbeid

Aktiviteter på nettstedet

Lage egen bok om Christian Frederik

Fargeleggingsoppgave

11 Sluttord

Det er gjerne to grunnoppfatninger om Christian Frederiks rolle i 1814 som har preget norsk historieskriving. To historikere med forskjellig syn er blant annet Ernst Sars og Halvdan Koht. De hadde begge et positivt syn på Christian Frederiks rolle våren 1814, men fra Riksforsamlingen stopper deres felles oppfatning..

Sars mener at Christian Frederik ikke burde ha tatt i mot kongevalget. Han burde ha innsett at han manglet forutsetninger til å hevde norsk standpunkt mot stormaktene og til å føre norsk forsvarskrig mot Sverige.

Koht mener derimot at han oppga sitt eget begjær etter å bli Norges konge og sikret Norge egen Grunnlov ved å gå i fredsforhandlinger med Sverige. Christian Frederik håpet til det siste på stormaktenes støtte, men da den ikke kom, hadde han ikke annet valg enn å trekke seg ut av en krig Norge aldri kunne vinne alene.

I dag deler mange Kohts syn. Christian Frederik forstod at Norges eneste mulighet til å bestå som selvstendig stat ville være at en eller flere av stormaktene ville gå fra løftet de hadde gitt Karl Johan; særlig håpet Christian Frederik på Englands støtte. Da det ble klart at han ikke ville få en slik støtte, innså han at Norges videre skjebne som selvstendig stat var avhengig av hvordan Karl Johan stilte seg. Dette forhold kan være med på å forklare hans lunkne ledelse av krigsoperasjonene mot Sverige sommeren 1814.

12 Kilder

1814. Norsk dagbok hundre aar efterpaa; Halvdan Koht, Kristiania 1914

Åsmund Svendsen, Veien mot Mossekonvensjonen skriftserie nr. 7, Østfoldmuseene 2012

Åsmund Svendsen, Konventionsgaarden på Moss verk.Faser i hovedbygningens historie skriftserie nr. 8, Østfoldmuseene 2012

Christian Frederiks dagbok fra 1814; Gyldendal Norsk Forlag 1954

Ståle Dyrvik; Norsk historie 1536-1814, Det Norske Samlaget 2011

Per Edfeldt; De historiske hendelsene i Moss i 1814. Krig.-Forhandlinger –Konvensjon. Moss Kommune 2004

Per Edfeldt; Kortfattet lokalhistorie for Moss til bruk i skolen; Moss Grunnskole, Den Pedagogiske Veiledningstjenesten, 1978

Sverre Steen; 1814, J.W. Cappelens Forlag a.s 1989

Norges Historie, Bind 9. Kampen om Norge 1784-1814, Knut Mykland, Cappelens Forlag Oslo 1978.

Aschehougs Norgeshistorie, Bind 7 Mellom brødre 1780-1830, Ståle Dyrvik og Ole Feldebæk Oslo 1996.

Nils Johan Ringdal; Moss bys historie 1700-1880, Moss kommune 1989

eidsvoll1814.no